



USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ



ІНТЕРНЬОЗ
У К Р А Ї Н А

РАДА
НАСТУПНЕ ПОКОЛІННЯ

**Особливості здійснення
контрольної функції
Економічним комітетом
Сеймасу Литовської Республіки**

Липень 2024



Зміст

Формування комітетів парламенту	3
Роль та функції комітетів	5
Секретаріати комітетів	6
Економічний комітет.....	7

Матеріали розроблено Програмою USAID RANG з метою аналітичної підтримки роботи Парламенту. Цей документ став можливий завдяки підтримці американського народу через Агентство США з міжнародного розвитку. Його зміст є виключно відповідальністю автора або авторів і не обов'язково відображає погляди USAID або уряду США.

Автор: Богдан Бутка

Формування комітетів парламенту

В Парламенті Литви (ориг. – Lietuvos Respublikos Seimas) наявні 16 комітетів, зокрема¹:

- Комітет за майбутнє;
- Комітет охорони навколишнього середовища;
- Ревізійний комітет;
- Комітет з питань бюджет та фінансів;
- Культурний комітет;
- Економічний комітет;
- Комітет освіти та науки;
- Комітет з питань Європейських відносин;
- Комітет закордонних справ;
- Комітет з питань охорони здоров'я;
- Комітет з питань прав людини;
- Юридичний комітет;
- Комітет з питань національної безпеки та оборони;
- Комітет з питань села;
- Комітет з соціальних питань та питань праці;
- Комітет з питань державного управління та місцевого самоврядування.

Основним документом, що регулює діяльність парламенту Литви, включати формування та роботу комітетів, є Статут Сейму Литовської Республіки (ориг. – Seimo Statutas, далі – Статут)²

Щодо порядку формування комітетів: згідно зі ст. 44 Статуту, Комітети утворюються на першій сесії Парламенту з урахування принципу пропорційного представництва фракцій. Затверджує списки або зміни до них Голова Сейму.

Кількість членів комітетів повинна нараховувати як мінімум 7 та як максимум 13 членів (крім Комітету з питань Європейських відносин та Комітету за майбутнє).

Списки кожного з комітетів затверджуються окремою постановою Сейму.

Потім Збори Старійшин (який, згідно зі ст. 28 Статуту, формується на основі Голови Сейму, його заступників та представників фракцій, по 1 представнику від 10 членів фракції) затверджують фракції та змішані групи членів Сейму в усіх комітетах. Якщо змішана група членів Сейму не сформована, участь в роботі комітетів члена Сейму, який не закріплений за жодною фракцією, вирішується на Зборах Старійшин з урахуванням побажань цієї особи.

¹ Офіційний веб-портал Сейму Литовської Республіки, URL: https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35733&p_k=2

² Статут Сейму Литовської Республіки, 1994, URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5734/asr>

Також наявна особливість членства депутатів в Комітеті національної безпеки та оборони, згідно з якою вони повинні володіти дозволами для роботи або доступами до секретної інформації.

Навіть якщо бажання депутата стати членом конкретного комітету, який найкраще відповідає його компетенції, не відповідає принципу пропорційного представництва, Сейм може прийняти постанову про призначення цього депутата до комітету.

Кількість заступників членів комітетів не обмежується. Їх склад Затверджує Сейм, голосуючи одразу за всіх.

Як було згадано вище, винятковими є Комітет з питань Європейських відносин (далі – Європейський комітет) та Комітет за майбутнє, оскільки їх формування відрізняється від усіх інших. Зокрема, до складу Європейського комітету входять більше людей, а саме не менше 15 та не більше 25 членів Сейму. Формуються учасники цього комітету на основі принципу пропорційного представництва з кожного комітету, згідно з яким представник кожного комітету, який відповідає за питання Європейського союзу, має брати участь в діяльності Європейського комітету. Головою Європейського комітету є Віце-спікер Сейму (ст. 44.1). Комітет за майбутнє формується за такою ж системою (ст. 44.2).

Згідно зі ст. 46 Статуту, комітет обирає голову та заступника голови, які потім затверджуються Зборами Старійшин. Ці особи не можуть бути членами правління Сейму та членами Уряду (окрім членів Європейського комітету та Комітету за майбутнє).

Також ч.6 ст. 46 визначає, що обов'язково Головою або Заступником голови Комітету з питань бюджету та фінансів і Комітету з питань аудиту обирається представник опозиційної групи або коаліції груп, які становлять меншість. Тобто наявна обов'язкова участь та, тим паче, очолювання опозицією процесу з розробки та ухвалення питань, що пов'язані з бюджетом та ревізіями. В інших питаннях щодо функціонування комітетів, Статут не закріплює спеціальних положень щодо гарантованого пропорційного представництва опозиції в комітетах. Однак, оскільки розподіл місць у комітетах відбувається пропорційно до чисельності парламентських груп, опозиційні фракції отримують представництво відповідно до їх чисельності у будь-якому випадку.

Аналогічні положенням вище закріплюються також Законом «Про комітети Сейму» 1992-го року (ориг. - Lietuvos Respublikos Seimo komitetų įstatymas)³.

³ Закон «Про комітети Сейму», 1992, URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5436?positionInSearchResults=133&searchModelUUID=6caa5270-d813-47cf-bed7-5d5416690ac0>

Роль та функції комітетів

Що стосується функцій комітетів: в першу чергу, всі Комітети, згідно зі ст. 48 Статуту, є відповідальними та підзвітними Сейму і подають їм звіт про виконану роботу. Такою роботою є висновки з переданих їм на розгляд питань (ч.3), розробляють проекти законів, інших нормативно-правових актів (далі – НПА), згідно з їх напрямками та компетенцією, та виконують замовлення детальних висновків щодо цих проектів (ч.4).

Додатково, комітети можуть виконувати будь-які інші особливі завдання, покладені на них Сеймом, з дотриманням термінів та підкріплюючи свою роботу відповідними НПА (ч. 5).

Вичерпний перелік функцій комітетів закріплений також у ст. 49, **зокрема комітети повинні:**

- Розглядати прийняті Сеймом проекти законів, інших НПА, поправки до них, пропозиції та готувати висновки щодо них;
- Готувати закони, інші НПА;
- Займатись питаннями звільнення голів Державних установ, що відповідають предмету відання комітету та їх заступників;
- Розглядати пропозиції щодо утворення чи ліквідації міністерство та інших державних установ, подавати до Сейму висновки, пропозиції та/або рекомендації щодо діяльності установ, пов'язаних з діяльністю комітету;
- Задля реалізації функції парламентського контролю, заслуховувати звіти міністерств, інших державних установ щодо виконання законів Литовської Республіки та інших НПА і у разі необхідності надає висновки, пропозиції та/або рекомендації що тих чи інших установ щодо необхідності контролю над дотриманням законів і виконання постанов Сейму, дотримання строків їх виконання;
- Комітети можуть ініціювати моніторинг та парламентське розслідування окремих проблем, пов'язаних з предметом відання комітету і вимагати отримання всіх необхідних матеріалів, необхідних для здійснення парламентського контролю;
- Розглядати програму діяльності Уряду, заходи реалізації програми, пріоритети діяльності та заплановані результати, подають власні висновки, пропозиції та/або рекомендації з цих питань;
- Здійснювати аналіз та контроль за господарським використанням коштів державного бюджету;
- Розглядати усі звернення, що надходять до них від громадськості;
- Брати участь у підтримці міжнародних та міжпарламентських зв'язків Сейму;
- Співпрацювати з Європейським парламентом та іншими інституціями Європейського Союзу (ст. 49 Статуту).

Якщо необхідно розглянути питання, що належить до компетенції кількох комітетів, може бути сформована спільна робоча група з представників цих комітетів.

Якщо виокремити роль комітетів у кожній зі стадій реалізації парламентських процедур, то можна визначити таку послідовність:

1. Задля обговорення законопроекту та внесення до нього пропозицій, комітет ініціює проведення парламентських слухань та може прийняти рішення про проведення спеціальних комітетських слухань для розробки висновків з питань, що

розглядаються (в цих слуханнях беруть участь експерти, зацікавлені установи та громадськість)

2. Завчасно оприлюднюється план підготовки слухань, порядок денний та вирішується яких експертів, державних службовців та зацікавлених осіб запросити на слухання;

3. Після проведення слухання, за схожою процедурою проводяться засідання комітету, на яких шляхом голосування вирішується поставлене питання;

4. Рішення та висновки на основі слухань та засідання подаються Сейму в письмовій формі;

5. Щодо розглянутих питань проходить доповідь на засіданнях Сейму, точні вимоги до якої визначає Комісія;

6. Сейм враховує ці висновки задля вдосконалення законопроекту (ст. ст. 50-57 Статуту).

Окремо варто зазначити про Ревізійну комісію, яка здійснює повний та всебічний парламентський контроль та перевірку звітів, поданих до Сейму та комітетів, координує діяльність комітетів при розгляді висновків Держаудитслужби та оцінює чи є раціональним використанням ресурсів на реалізацію тої чи іншої програми.

Секретаріати комітетів

На основі аналізу Рішення «Щодо затвердження регламенту секретаріату комісії Сейму, регламенту обов'язків старших радників, помічників та секретарів», затверджених Сеймом Литовської Республіки від 24 березня 1999 року № 1492 (далі – Рішення), можна зробити наступні висновки щодо ключових аспектів функціонування секретаріатів парламентських комітетів:⁴

Функціональні обов'язки секретаріату:

Секретаріат комітету виконує широкий спектр завдань, спрямованих на забезпечення ефективної законотворчої та контрольної діяльності комітету. Основними функціями, згідно розділу II Рішення, є:

1. Організаційне забезпечення
 - Організація засідань та слухань комітету;
 - Скликання та підготовка матеріалів для засідань;
 - Запрошення учасників на засідання.
2. Законотворча діяльність
 - Забезпечення своєчасного розгляду законопроектів;
 - Ініціювання розробки законопроектів у сфері компетенції комітету;
 - Підготовка проектів законів, постанов та інших правових актів.

3. Аналітично-експертна робота:

⁴ Рішення «Щодо затвердження регламенту секретаріату комітетів Сейму, регламенту обов'язків Старших Радників, Радників, Помічників та Секретарів», 1999, URL: <https://e-seimas.lrs.lt/rs/legalact/TAD/TAIS.76780/>

- Підготовка висновків з питань, що розглядаються комітетом;
- Аналіз та узагальнення інформації, пов'язаної з роботою комітету.

4. Інформаційно-комунікаційна діяльність:

- Інформування членів комітету про доручення та пропозиції;
- Взаємодія з державними установами та Урядом;
- Встановлення контакту з працівниками апаратів парламентів іноземних держав;
- Підготовка інформації для громадськості та преси;

5. Документаційне забезпечення

- Складання та друк протоколів засідань комітету;
- Зберігання документів комітету та передача їх до Архіву Сейму;

Кількість працівників складає з декількох осіб, а саме зі Старшого Радника, Радників, Помічників та Секретаря комітету.

Згідно з Розділом I, п. 4, працівники секретаріату приймаються на роботу на основі публічного конкурсу або шляхом складання кваліфікаційних іспитів. Трудовий договір укладає керівник Секретаріату Сейму. Секретар комітету призначається та звільняється керівником Канцелярії Сейму за погодженням з Головою комітету.

Для кожної посади встановлені власні кваліфікаційні вимоги.

Старший радник повинен володіти ступенем магістра, здатністю здійснювати експертний аналіз, знати іноземну мову та володіти комунікабельністю та організаторськими здібностями.

Радник також повинен володіти ступенем магістра, аналітичними здібностями та знаннями іноземної мови.

Помічник – ступенем бакалавра або магістра, знанням іноземної мови та навичками роботи з комп'ютером.

Секретар – вільне володіння литовською мовою, знання іноземної мови, навички роботи з комп'ютером та знання правил діловодства.

Розділ III п. 11.6 Рішення також передбачає можливість підвищення кваліфікації працівників шляхом участі один раз на два роки в курсах або стажування в Литовській республіці або за кордоном.

Водночас, варто зазначити про відсутність положень щодо забезпечення гендерного балансу, політики залучення молоді та формування корпоративної культури, що може вказувати на потребу в модернізації кадрової політики відповідно до сучасних управлінських практик.

Економічний комітет Сейму Литовської Республіки

Економічний комітет Сейму Литовської Республіки виконує важливу роль у формування та контролі економічної політики держави в законодавчому, контрольному, аналітичному, міжнародному та дослідницькому напрямках.

Функціональна основа Економічного комітету (далі – Комітет) регулюється ст. 60 Статуту, в якій закріплено, що Комітет:⁵

- Готує та розглядає проекти законів та пропозиції, інших НПА, прийнятих Сеймом у сферах енергетики, зв'язку, безпечного руху, транспортної інфраструктури, логістики, інвестицій, промисловості, торгівлі, послуг, бізнесу та туризму, щодо управління, користування та розпорядження державним майном, приватизації, державних закупівель та вільних економічних зон;
- Готує та розглядає проекти законів та пропозиції щодо питань з правового регулювання діяльності суб'єктів державного та приватного капіталу та правового регулювання діяльності публічних установ;
- Створює та представляє висновки та пропозиції щодо довгострокової стратегії розвитку литовської економіки, загальноекономічної конкурентноспроможності, розвитку секторів економіки, малих та середніх бізнесів та формування інвестиційної політики;
- Розглядає та подає висновки щодо фондів державних ресурсів, бюджет яких затверджує Сейм;
- Встановлює парламентський контроль за діяльністю Міністерства інновацій та установ у сфері управління Міністерств транспорту та економіки, за Держенергорегулюванням, Держатомбезпеки, Департаментом з контролю за наркотиками, тютюном та алкоголем, Службою державних закупівель) та вносить пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення їх діяльності;
- Подає на обговорення та розглядає питання щодо сталого розвитку інформаційного суспільства та цифрової економіки, розвитку інновацій, технологічного прогресу та їхнього впливу на розвиток суспільства, щодо технологічної модернізації держави, безпеки інформаційних та комунікаційних ресурсів;
- Перевіряє використання коштів, віднесених до предмету відання комітету;
- Проводить оцінку доцільності та ефективності використання бюджетних коштів та інвестицій;
- Здійснює депутатський контроль з питань, що належать до предмету відання комітету шляхом заслуховування звітів міністерств, інших державних установ та органів про те, як виконуються прийняті Сеймом закони та інші НПА з питань, що пов'язані з предметом відання комітету.

До особливостей здійснення контрольної функції Комітету можна віднести кілька ключових аспектів, а саме:

- **Моніторинг економічної політики:** Комітет здійснює постійний нагляд за реалізацією економічної політики уряду, оцінюючи її ефективність та відповідність законодавству (шляхом заслуховування звітів та надання пропозицій/рекомендацій щодо дій, які належать до предмета відання Комітету);

⁵ Статут Сейму Литовської Республіки, 1994, URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5734/asr>

- **Аналіз законодавчих ініціатив:** Комітет аналізує законопроект, що стосуються економіки в широкому розумінні, і надає рекомендації щодо їх прийняття або доопрацювання;
- **Співпраця з іншими органами:** Комітет активно співпрацює з іншими комітетами Сейму, а також з урядовими установами та громадськими організаціями для забезпечення комплексного підходу до економічних питань;
- **Звітування перед громадськістю:** Комітет зобов'язаний інформувати суспільство про результати своєї роботи, що включає публікацію звітів та проведення слухань (згідно з загальними положення про комітети);
- **Взаємодія з міжнародними організаціями:** Комітет також бере участь у міжнародних форумах та співпрацює з міжнародними економічними організаціями для обміну досвідом та кращими практиками.

Ці функції забезпечують не лише контроль за виконанням економічної політики, але й сприяють підвищенню прозорості та підзвітності державних органів перед громадянами.